

ΕΠΛ232 – Προγραμματιστικές Τεχνικές και Εργαλεία

Διάλεξη 9: Δυναμική Δέσμευση Μνήμης (Κεφάλαιο 17.1-17.4, ΚΝΚ-2ΕΔ)

Δημήτρης Ζεϊναλιπούρ

<http://www.cs.ucy.ac.cy/courses/EPL232>

Περιεχόμενο Διάλεξης 9

- **Δυναμική Δέσμευση Μνήμης**
 - Συναρτήσεις Δέσμευσης Μνήμης
 - Δείκτες **NULL**
- **Δυναμικά Δεσμευμένες Συμβολοσειρές**
 - Συμβολοσειρές με Δυναμική Χορήγηση Μνήμης
 - Πίνακες Δυναμικά Δεσμευμένων Συμβολοσειρών
- **Αποδέσμευση Μνήμης**
 - Η συνάρτηση **free**
 - Το πρόβλημα του αιρούμενου δείκτη (dangling pointer)
- **Δυναμικά Δεσμευμένοι Πίνακες**
 - Συναρτήσεις **malloc**, **calloc** και **realloc**

Δυναμική Δέσμευση Μνήμης (Dynamic Storage Allocation)

- **Δυναμική Δέσμευση Μνήμης:** Η διαδικασία κατά την οποία εκχωρείται **επιπλέον χώρος** σε μια **διεργασία (πρόγραμμα)** από τον **Πυρήνα**
- **Εφαρμογές:**
 - Δέσμευση Μνήμης όταν απαιτείται και αποδέσμευση όταν δεν απαιτείται.
 - Δημιουργία Πίνακα Μη-προκαθορισμένων διαστάσεων
 - Δημιουργία Συμβολοσειράς αυθαίρετου μεγέθους.
 - Δημιουργία σύνθετων δομών δεδομένων στη μνήμη (όπως λίστες, δέντρα, στοίβες, ουρές, κτλ.)
 -

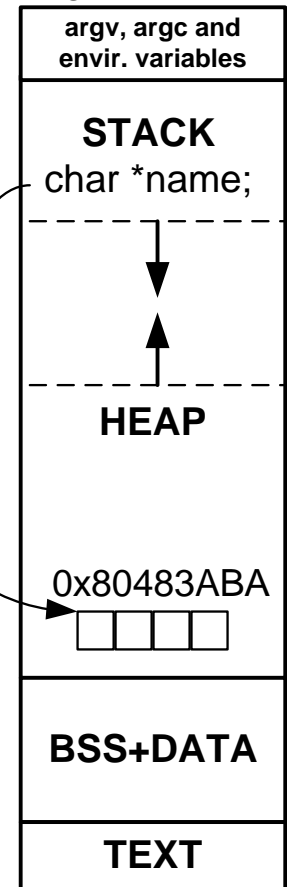
Δυναμική Δέσμευση Μνήμης (Dynamic Storage Allocation)

- Η μνήμη που εκχωρείται σε ένα πρόγραμμα (μέσω π.χ., malloc) είναι προσπελάσιμη μέσω της **σωρού (heap)** της.
- Η γενική φιλοσοφία είναι ότι οι **μεταβλητές τύπου δείκτη** από τη **στοίβα** του προγράμματος δείχνουν στο δεσμευμένο χώρο που εκχωρείται στο πρόγραμμα
 - Π.χ., `char *name;`
- Τα αντικείμενα μέσα στη σωρό είναι **προσπελάσιμα** από οποιοδήποτε συνάρτηση (σε οποιοδήποτε επίπεδο)
 - Κάνοντας χρήση της διεύθυνσης του αντικείμενου, π.χ., `0x80483AB` η οποία αποθηκεύεται μέσα στο `char *name;`

ΔΙΕΡΓΑΣΙΑ

high address

low address

9-4

Συναρτήσεις Δέσμευσης Μνήμης (Memory Allocation Functions)

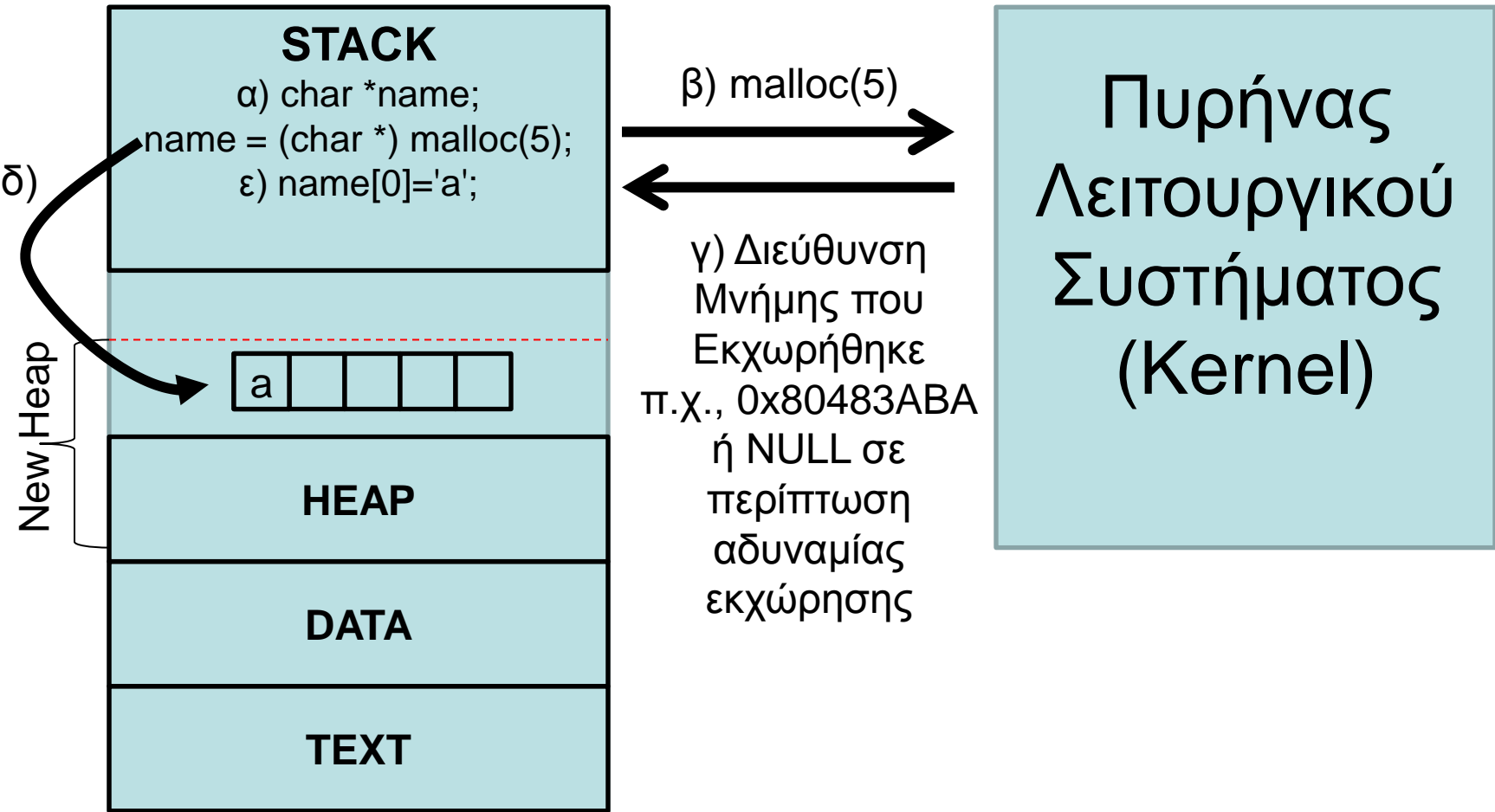
- Η βιβλιοθήκη `<stdlib.h>` ορίζει **τρεις συναρτήσεις (κλήσεις συστήματος)** για να **εκχωρηθεί** μνήμη από τον πυρήνα του **Λειτουργικού Συστήματος** :
 - **malloc**: **Δεσμεύει** ένα block μνήμης (μετριέται σε bytes) αλλά **ΔΕΝ τον αρχικοποιεί**.
 - **calloc**: **Δεσμεύει** ένα block μνήμης και το **αρχικοποιεί** (με τον χαρακτήρα `'\0'`).
 - **realloc**: Αλλάζει το μέγεθος ενός προηγούμενου δεσμευμένου μπλοκ μνήμης.
- Αυτές οι συναρτήσεις επιστρέφουν μια τιμή τύπου **void *** (ένα "γενικό" δείκτη δηλαδή, εφόσον κατά τη δέσμευση δεν είναι γνωστό τι τελικό τύπο θα έχει η εν λόγω μνήμη).

Συναρτήσεις Δέσμησης Μνήμης (Memory Allocation Functions)

Αναπαράσταση της Διαδικασίας

Δέσμησης Μνήμης από ένα Πρόγραμμα

Συναρτήσεις Δέσμευσης Μνήμης (`malloc`)

- Πρότυπο Συνάρτησης:

```
void *malloc(size_t size);
```

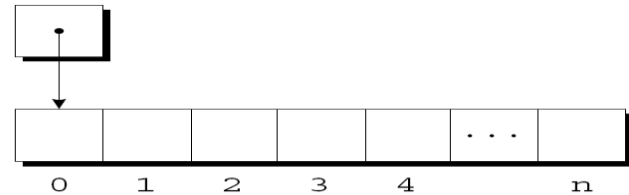
- **Δεσμεύει** ένα block μνήμης (μεγέθους `size bytes`) αλλά **ΔΕΝ τον αρχικοποιεί**.
- Η συνάρτηση επιστρέφει ένα δείκτη στον χώρο που δεσμεύτηκε.
- Βιβλιοθήκη: `<stdlib.h>`
- `size_t` είναι τύπου `unsigned integer` το οποίο ορίζεται στη βιβλιοθήκη.

Συναρτήσεις Δέσμευσης Μνήμης (malloc)

- Παράδειγμα κλήσης `malloc` το οποίο δεσμεύει χώρο στη σωρό προγράμματος για μια συμβολοσειρά n χαρακτήρων (+1 για το επιπλέον `'\0'` χαρακτήρα):

```
p = malloc(n + 1);
```


- Εφόσον ο δείκτης `p` αναφέρεται ουσιαστικά σε `char *`, είναι καλή πρακτική (εάν και όχι απαραίτητη) να γίνεται το ανάλογο casting:

```
p = (char *) malloc(n + 1);
```

Άλλο Παράδειγμα δέσμευσης 10 PERSON

```
p = (PERSON *) malloc (sizeof(PERSON) * 10);
```


NULL Δείκτες (Null Pointers)

- Εάν ο πυρήνας δεν μπορεί να παραχωρήσει τον αιτούμενο χώρο, επιστρέφεται στη κλήση δέσμευσης μνήμης ένας **Κενός Δείκτης (Null Pointer)**.

```
p = malloc(10000);  
if (p == NULL) {  
    /* allocation failed; take action */  
}  
ή if ((p = malloc(10000)) == NULL) { ... }
```

- **Κενός Δείκτης:** Μια ειδική τιμή (δηλ., 0) η οποία μπορεί να διαχωριστεί από τις υπόλοιπες τιμές που δύναται να έχει ένας ορθός δείκτης (σε διεύθυνση μνήμης).

- `printf("%ld", (unsigned long int) NULL);` Τυπώνει "0" άρα

- `if (p == NULL) ↔ if (!p)`

- `if (p != NULL) ↔ if (p)`

NULL Δείκτες (Null Pointers)

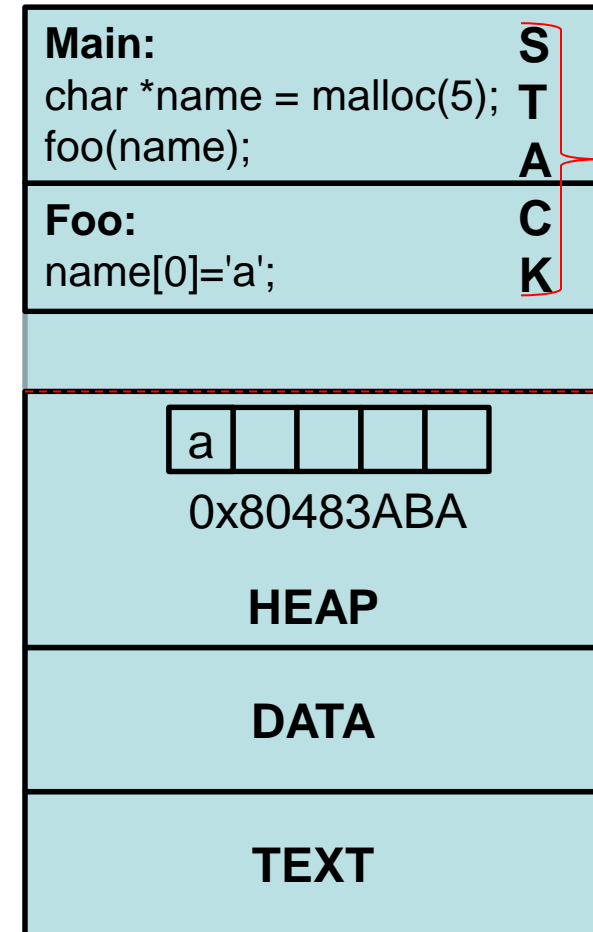

- Εάν και το **NULL** μοιάζει με την τιμή **0**, αυτό είναι **διαφορετικό** από τις επί μέρους αναπαραστάσεις του **0** που γνωρίζουμε:
 - `0` (τύπου ακεραίου, π.χ., `int`)
 - `'\0'` (τύπου χαρακτήρα, δηλ., `char`)
 - Σε πολλούς αρέσει : `#define NUL '\0'`
 - `"0"` (τύπου συμβολοσειράς, δηλ `char[]`)
 - `NULL` (τύπου δείκτη, δηλ., `void *`, `char *`, `int *`, ..., κτλ.)
 - `int *p = (void *) 0; /* Άσχημο Στυλ */`
 - `int *p = NULL /* Καλό Στυλ */`

Δεδομένα στη Σωρό (Data in Program Heap)

- Ένα αντικείμενο στη σωρό του προγράμματος είναι **προσπελάσιμο** μέσω της **διεύθυνσης του**
- Συνεπώς, εάν δημιουργηθεί μια δομή δεδομένων στη σωρό τότε **οποιαδήποτε συνάρτηση** μπορεί να επεξεργάζεται τα στοιχεία τα οποία περνάνε της **δια-αναφοράς**.

Το Πρόγραμμα μας

Συναρτήσεις & Δυναμική Δέσμευση Μνήμης (Η Συνάρτηση `strcat`)

- Ας θυμηθούμε ξανά τη συνάρτηση `strcat(s1, s2)`, από τη διάλεξη 7, η οποία αντιγράφει το `s2` στο τέλος του `s1`.

Πρίν

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
s1	H	E	L	L	O	\0	?	?	?	?
s2	C	A	T	\0	?	?	?	?	?	?

Μετά

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
s1	H	E	L	L	O	C	A	T	\0	?
s2	C	A	T	\0	?	?	?	?	?	?

- Θυμάστε ότι η υλοποίηση που είχαμε δώσει μπορούσε να προκαλέσει υπερχείλιση του `s1`
- Άσκηση:** Δώστε μια συνάρτηση με το η οποία επιτελεί την ίδια εργασία αλλά δεν προκαλεί υπερχείλιση του `s1` με τη χρήση της `malloc()`

– `char *mystrcat(const char *s1, const char *s2)`

Η Συνάρτηση `mystrcat` ΧΩΡΙΣ

Υπερχείλιση του `s1`


```
char *mystrcat(const char *s1, const char *s2)
{
    if (s1==NULL) return s2;
    else if (s2==NULL) return s1;

    char *result = NULL;

    result = malloc(strlen(s1) + strlen(s2) + 1);
    if (result == NULL) {
        printf("Error: malloc failed in concat\n");
        return NULL;
    }
    strcpy(result, s1);
    strcat(result, s2);
    return result;
}
```

Δεδομένα στη Σωρό (Struct Malloc)


```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

typedef struct {
    int type;
    char flag;
} TEST, *TESTPTR;

int main() {
    TEST test;
    TESTPTR tptr = NULL;
    tptr = (TESTPTR) malloc(sizeof(TEST));
    tptr->type = 1; tptr->flag = 'a';
    printf("%d, %c\n", tptr->type, tptr->flag);
    test.type = 2; test.flag = 'b';
    printf("%d, %c\n", test.type, test.flag);
    return 0;
}
```

Δεν συνίσταται να βαφτίζετε δείκτες σε κάτι άλλο εφόσον οι αναφορές δεν θα έχουν πλέον το *, πραγμα το οποίο ενδέχεται να περιπλέκει την ανάγνωση του κώδικα.

Αποδέσμευση Μνήμης (Deallocating Storage)

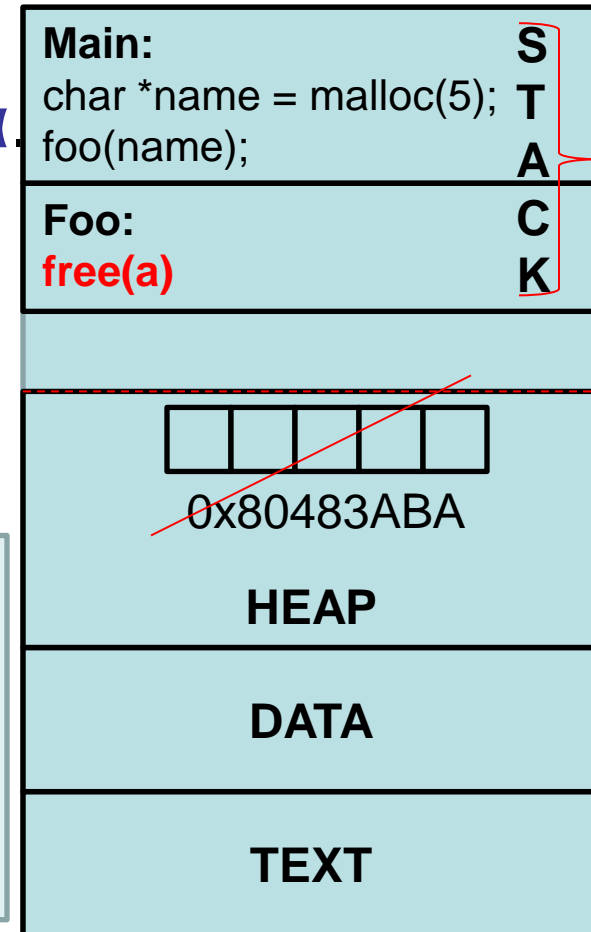
- Τα δεδομένα της σωρού έχουν **στατική αποθηκευτική διάρκεια**.
 - Συνεπώς, με την ολοκλήρωση μιας συνάρτησης αυτά **ΔΕΝ** διαγράφονται αυτόματα.
 - Η αποδέσμευση πρέπει να γίνεται από τον προγραμματιστή με την εντολή **free()**

- Πρότυπο Συνάρτησης `free`:

```
void free(void *ptr);
```

Κλήση στον Πυρήνα για αποδέσμευση χώρου που δεικνύεται από το `ptr`.

- το `ptr` παραμένει! Το `ptr` δημιουργήθηκε με `malloc` ή `calloc` ή `realloc` μόνο! Το `free` δεν μπορεί να γίνει στην μέση ενός δυναμικού πίνακα γιατί ο kernel θυμάται για κάθε πίνακα μόνο την διεύθυνση αρχής.

Το Πρόγραμμα μας

9-16

Αποδέσμευση Μνήμης (Deallocating Storage)

- Πριν προχωρήσουμε να αναφέρουμε ότι κατά τον **τερματισμό** μιας διεργασίας, **ΟΛΗ** η μνήμη του προγράμματος **επιστρέφεται στον πυρήνα** του Λ.Σ.
 - TEXT, DATA, STACK, HEAP, κτλ.
- **Ωραία, τότε γιατί εκτελούμε τη free();**
 - Τα προγράμματα (π.χ., υπηρεσίες συστήματος) σχεδιάζονται για να λειτουργούν χωρίς επανεκκίνηση.
 - Συνεπώς, εάν δεν γίνεται free(), τότε σύντομα θα αναλωθεί όλη η μνήμη και οι κλήσεις malloc θα παίρνουν NULL

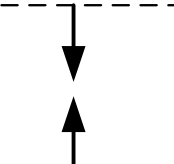
ΔΙΕΡΓΑΣΙΑ

high address

argv, argc and
envir. variables

STACK

char *name;

HEAP

0x80483AB

BSS+DATA

TEXT

low address

Διαρροή Μνήμης (Memory Leak)

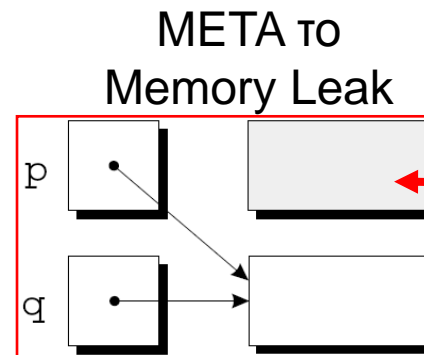
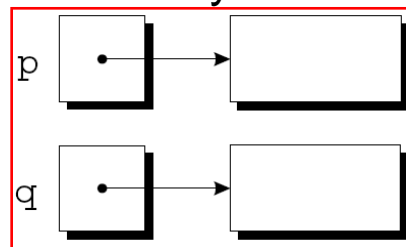
- **Διαρροή Μνήμης (Memory Leak):**
Κατάσταση κατά την οποία μια διεργασία **δεσμεύει** μνήμη από το Λ.Σ. αλλά **ΔΕΝ** μπορεί να το επιστρέψει στο Λ.Σ.

– Συμβαίνει όταν χάσουμε την **αναφορά** σε αντικείμενα δεσμευμένα στη Σωρό.

- Παράδειγμα Memory Leak

```
p = malloc(...);  
q = malloc(...);  
// free(p);  
p = q;
```

Σκουπίδια!!!
(garbage)

ΔΙΕΡΓΑΣΙΑ

high address

argv, argc and
envir. variables

STACK

char *name;

HEAP

BSS+DATA

TEXT

low address

X

Προβλήματα με τη Free()

- Εάν προκύψουν προβλήματα στη free (crash), τότε αυτό οφείλεται μάλλον σε ένα από τους ακόλουθους λόγους
 - Η περιοχή έχει αποδεσμεύει ήδη (από προηγούμενη κλήση)
 - Ο δείκτης που επιχειρείται να αποδεσμεύσετε δεν είναι δείκτης που επιστράφηκε από malloc/calloc/realloc.
- Αποφεύγετε τη κλήση `fp = malloc(...)` αμέσως μετά από `free(fp)`
 - Σε κάποια συστήματα έχουν παρατηρηθεί διάφορα προβλήματα με αυτή τη λογική.

Αιρούμενος Δείκτης (Dangling Pointer)

- **Αιρούμενος Δείκτης (Dangling Pointer):**
Δείκτης ο οποίος δείχνει σε αντικείμενο το οποίο δεν υπάρχει στην μνήμη.

– Π.χ., έχει αποδεσμευθεί από άλλη free το εν λόγω αντικείμενο.

- Παράδειγμα Αιρούμενου Δείκτη

```
char *p = NULL;
```

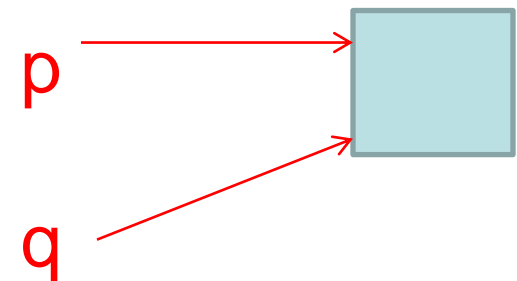
```
char *q = malloc(...);
```

```
p = q;
```

```
free(p);
```

```
// Το q είναι dangling pointer
```

```
strcpy(q, "abc") // crash
```


Δυναμικά Δεσμευμένοι Πίνακες (Dynamically Allocated Arrays)

- Οι δυναμικά δεσμευμένοι πίνακες έχουν τα ίδια πλεονεκτήματα με τα δυναμικά strings.
- Η **συνυφασμένη έννοια των πινάκων / δεικτών** μας επιτρέπει να επεξεργαζόμαστε τους **δυναμικούς πίνακες** με την **ίδια ευκολία** που το πράττουμε με τους **σταθερούς πίνακες**.
- **Παραδείγματα που θα μελετήσουμε:**
 - Δημιουργία δυναμικού 1-d διανύσματος
 - Δημιουργία δυναμικού m-d πίνακα

Δυναμικά Δεσμευμένοι Πίνακες (Μονοδιάστατος Πίνακας)

- **Παράδειγμα**

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
int main() {
    int *a = NULL, n;
    printf("Enter Array Size:");
    scanf("%d", &n);
    /* Δημιουργία Δυναμικού Πίνακα στη Σωρό*/
    a = (int *) malloc(n * sizeof(int));
    /* Αρχικοποίηση και Εκτύπωση Πίνακα */
    for (int i = 0; i < n; i++) a[i] = i;
    for (int i = 0; i < n; i++) printf("%3d,", a[i]);
    /* Απελευθέρωση Δυναμικού Πίνακα στη Σωρό */
    free(a);
    return 0;
}
```

**Δημιουργία δυναμικού 1-d
διανύσματος**

Δυναμικά Δεσμευμένοι Πίνακες

(Συνεχόμενος Πολυδιάστατος Πίνακας)

• Παράδειγμα

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
int main() {
    int *a = NULL;
    int n;
    printf("Enter Matrix (nxn) Size:");
    scanf("%d", &n);
    int k = 0;
    a = (int *) malloc(n * n * sizeof(int));
    for (int i=0; i<n; i++)
        for (int j=0; j<n; j++)
            a[i*n + j] = ++k;

    free(a);
    return 0;
}
```

Δημιουργία δυναμικού m-d πίνακα

```
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,
11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20,
21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30,
31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40,
41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50,
51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60,
61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70,
71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80,
81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90,
91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100,
```

Η Λύση αυτή θα βελτιωθεί στη
Διάλεξη-10 έτσι ώστε να
αναφερόμαστε στα στοιχεία
του πίνακα ως $a[i][j]$!

Προχωρημένες Συναρτήσεις

(Η Συναρτήσεις `calloc/realloc`)

- Είχαμε πει ότι η βιβλιοθήκη `<stdlib.h>` ορίζει τρεις συναρτήσεις (κλήσεις συστήματος) για να εκχωρηθεί μνήμη από τον πυρήνα του **Λειτουργικού Συστήματος** :
 - **`malloc`**: Δεσμεύει ένα block μνήμης (μετρίεται σε bytes) αλλά **ΔΕΝ** τον αρχικοποιεί.
 - **`calloc`**: Δεσμεύει ένα block μνήμης και το αρχικοποιεί (με τον χαρακτήρα `'\0'`).
 - **`realloc`**: Αλλάζει το μέγεθος ενός προηγούμενου δεσμευμένου μπλοκ μνήμης.
- Ας δούμε λίγο αναλυτικότερα τα πρότυπα των συνάρτησαν αυτών.

Η Συνάρτηση `calloc`

- Πρότυπο `malloc`:

```
void *malloc(size_t size);
```

- Πρότυπο `calloc`:

```
void *calloc(size_t nmemb, size_t size);
```

```
- typedef struct { int x, y; } POINT; POINT *p = NULL;  
- p = (POINT *) calloc(1, sizeof(POINT));
```

- Χαρακτηριστικά `calloc`:

- Δεσμεύει χώρο για ένα πίνακα με `nmemb` στοιχεία, το κάθε ένα με εκ των οποίων είναι `size bytes` μακρύ.
- Επιστρέφει ένα `NULL` δείκτη εάν δεν υπάρχει ο αιτούμενος χώρος.
- Αρχικοποιεί τον δεσμευμένο χώρο θέτοντας όλα τα διφύια (bits) σε 0. (ένας πίνακας από pointers δεν αρχικοποιείται απαραίτητα σε πίνακα από `NULLs` ... Εξαρτάται από την αναπαράσταση)

Η Συνάρτηση `realloc`

- Πρότυπο `realloc`:

```
void *realloc(void *ptr, size_t size);
```

- **ΛΑΘΟΣ ΧΡΗΣΗ** (αύξηση πίνακα κατά 5 θέσεις)

```
ip = realloc(ip, sizeof(int) * (SIZE + 5));
```

- **ΟΡΘΗ ΧΡΗΣΗ** (αύξηση πίνακα κατά 5 θέσεις)

```
int *tmp = realloc(ip, sizeof(int) * (SIZE + 5));  
if (tmp == NULL) {  
    fprintf(stderr, "ERROR: realloc failed");  
}  
ip = tmp;
```

Η Συνάρτηση `realloc`

- Χαρακτηριστικά `realloc`:

```
void *realloc(void *ptr, size_t size);
```

- **Αναπροσαρμόζει** το μέγεθος ενός προηγούμενα δεσμευμένου πίνακα (μετακινώντας τον πίνακα σε νέο σημείο της μνήμης εάν χρειάζεται).
- `ptr` πρέπει να δείχνει σε διεύθυνση που λήφθηκε από προηγούμενη κλήση `malloc`, `calloc`, ή `realloc`.
- Το `size` **μπορεί** να είναι **μεγαλύτερο** ή **μικρότερο** (με όποιες συνέπειες ακολουθούν) **από το αρχικό μέγεθος**

Επιπρόσθετες Συναρτήσεις (*bzero*, *bcopy*, *memcpy*, *memset*)

- Συναρτήσεις για αρχικοποίηση ακολουθιών *bytes* στη μνήμη.

void *bzero*(char *buf, int count);

- Θέτει 0 σε *count* bytes αρχίζοντας από τη διεύθυνση *buf*.
- Ίδιο με την ANSI C εντολή:
 - `void * memset (void * ptr, int value, size_t num);`

void *bcopy*(char *buf1, char *buf2, int count);

- Αντιγράφει *count* bytes αρχίζοντας από τη διεύθυνση *buf1* στη διεύθυνση *buf2*.
- Ίδιο με την ANSI C εντολή:
 - `void * memcpy (void * dest, const void * src, size_t num);`.